

Ukrainske tannleger som medhjelpere

Helsedirektoratet har oppdatert den nasjonale veilederen om helsetjenester til asylsøkere, flyktninger og familiegjenforente som følge av krisen i Ukraina. De har nå lagt til informasjon om hvordan ukrainske flyktninger med helsefaglig bakgrunn kan benyttes som medhjelpere

Under kap. 10. «Tilleggsinformasjon: Særlige forhold som gjelder ukrainske flyktninger og asylsøkere» heter det det: *Ukrainsk personell med helsefaglig utdanning kan etter eget ønske og avtale benyttes som medhjelpere i helsetjenestene i kommunene. (...)* *Hvilke oppgaver som kan delegeres til*

medhjelpere, må den som delegerer vurdere ut fra ansvaret om å gi forsvarlige tjenester.

Videre heter det: For å sørge for forsvarlige helsetjenester, må medhjelperen ha nødvendig kompetanse.

Det må gis nødvendig opplæring ut fra medhjelperens kompetanse og oppgavene som skal utføres, og på den måten ivareta forsvarlighetskravet. Dette forutsetter at den som delegerer oppgaver, foretar en konkret vurdering og kompetansekartlegging av medhjelperen. Kompetansekartlegging kan for eksempel skje ved at helsepersonell med tilsvarende kompetanse, foretar nødvendig kontroll

av medhjelperens kompetanse. Faglig etikk må ligge som et grunnlag.

Den som delegerer må også ha medhjelperen under nødvendig oppsikt og sørge for å selv være til stede og tilgjengelig under utførelsen av oppgavene. Dette er særlig viktig i tiden en har fått tilstrekkelig kompetanse til å løse oppgaven mer selvstendig. Det bør være evalueringer underveis.

For mer informasjon, se Helsedirektoratet.no: <https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/helsetjenester-til-asylsokere-flyktninger-og-familiegjenforente>

◀◀ tilbakeblikk

19
22

Undervisningssaken

«Det er eit stort sosialt spørsmål dette med tanndokterane. Men so ser ein dette forunderlege tilfellet, at desse rottar seg i hop i byane. Dei vil ikkje paa landet. Og grunnen hertil er, tenkjer eg meg, den uheldige maaten som no tanndokter-upplæringi skal skje paa. Det er liksom ein tendens i tidi, at det støtt skal krevas so vidsveimende teoretiske kunnskapar. Soleis skal tanndokterane ha artium òg. Det segjer seg daa sjølv at naar samfundet legg paa ei slik kostesam opplæring, lyt sjølv sagt vedkomande mann eller kvinna taka seg betalt i samhøve med det; det eine følger av det andre. Eg hev havt uppe dette spørsmålet fyrr, og eg tek det uppatt no med stigande yvertyding: Kann det ikkje gjevast ein skipnad soleis at det vert ei vidaregangande opplæring, og ein laagare grad som gjeng meir i praktisk leid, so ikkej utdanningi vert so dyr? Desse siste vilde daa kunde koma til aa busetja seg paa landet, og desutan hava utkome med aa verta billegare.»

Utdrag av stortingspresident Tveitens tale i en stortingsdebatt, våren 1922

🕒 Fra Tidende, 6. hefte, mai 1922

19
72

Tannlegestudenter i Tromsø fra 1976

Innstilling om oppstartning av odontologisk undervisning og forskning i Tromsø foreligger nå fra Fagutvalget for odontologi ved Universitetet i Tromsø. ...

...For å kunne skaffe nok kvalifiserte lærere må også effektive og attraktive etter- og videreutdanningskurs arrangeres i god tid før studentundervisningen begynner. Det vil forhåpentligvis knytte folk faglig til universitetet og skaffe fakultetet en naturlig rekruttering til lærerstillingene. Det vil også bli nødvendig å satse sterkt på obligatorisk etterutdannelse av det personell studenten møter i hospitanttjeneste utenfor universitetet. Utdannelsen i Tromsø forutsetter at studenten hospiterer i distriktene fra 2 til 3 terminer i løpet av studietiden.

Blir opplegget gjennomført etter den tidsplan Fagutvalget har skissert i sin innstilling, skulle den første tannlege være utdannet i Nord-Norge innen 1981.

🕒 Fra Tidende, hefte 5, mai, 1972

20
12

Kvikksølvskade godkjent som yrkessykdom

Tordis Stigen Klausen er en av mange tannhelsesekretærer som er blitt skadet av å arbeide med kvikksølv, skriver arbeidstakerorganisasjonen Parat på sitt nettsted. Klausen er også en av dem som har jobbet hardt for at dette skal godkjennes som yrkessykdom. Nå har NAV godkjent hennes krav med virkning tilbake til 1992. ...

NRK Brennpunkt har ved tre anledninger satt et kritisk lys på myndighetenes behandling av tannhelsesekretærenes saker. I 2006 fikk Tordis Stigen Klausen Zola-prisen for sivil mot, for sin mangeårige kamp.

🕒 Fra Tidende nr. 5, mai, 2012

Ny nasjonal retningslinje for tannhelsetjenester til barn og unge under 20 år

Det helsefremmende og forebyggende perspektivet står sentralt i den nye retningslinjen, skriver Helsedirektoratet om retningslinjen som ble presentert 6. april.

Retningslinjen inneholder mange anbefalinger om primærforebyggende tiltak for å unngå tannsykdom. Dessuten anbefales det å behandle og hindre utvikling av sykdommen karies i tidlige faser, slik at det ikke blir nødvendig å bore og legge fylling i tanna.

Retningslinjen for tannhelsetjenester til barn og unge 0-20 år er omfattende, med vel 50 anbefalinger fordelt over 12 kapitler.

Målgruppen for retningslinjen er ledere av Den offentlige tannhelsetjenesten og personell som yter tannhelsetjenester til barn og unge, også i privat sektor.

Tverrfaglig samarbeid og brukervirkning

Tverrfaglig samarbeid har fått mye plass i retningslinjen. Tannhelsetjenestens ledelse bør ha samarbeidsavtaler med kommuner og helseforetak og legge til rette for at tannlege/tannpleier kan samarbeide tverrfaglig rundt den enkelte pasient.

Barn og unge med særlige behov

I den nye retningslinjen er barn og unge med særlige behov løftet frem i eget kapittel. Gruppen omfatter barn og unge med kognitive-, psykiske eller somatiske helseutfordringer og/eller habilitering- eller rehabiliteringsbehov.

Foto: by/ images.

Tannhelsetilbudet til disse barna er mangelfullt og skjevfordelt. Det anbefales å bygge opp og organisere tilbudet for å sikre dem lik tilgang til likeverdige tannhelsetjenester av god kvalitet og tilrettelagt for den enkelte. Dette bør gis av tannhelseteam med særskilt kunnskap om målgruppen eller ved å få råd eller henvise til barnetannlege (spesialist i pedodonti).

Mange fylker har ingen barnetannleger og det anbefales at hvert fylke skal sørge for å ha tilstrekkelig antall av disse spesialistene.

Barn som er redde for å gå til tannlegen

Andre som får spesiell oppmerksomhet er barn og unge med tannbehandlingsangst. Tannhelsepersonell skal forebygge tann-

behandlingsangst og gå varsomt frem ved tannbehandling av barn. Det anbefales at fylkene har tilrettelagt tilbud for barn som ikke mestrer tannbehandling - tverrfaglige team med psykolog og tannhelsepersonell. Noen fylker er i gang med å bygge opp tilbud i samarbeid med regionalt odontologisk kompetansesenter.

Opplysningsplikt til barnevernet

Retningslinjen har dessuten et kapittel om barnemishandling, overgrep eller omsorgssvikt av barn og unge med anbefaling om tannhelsepersonells opplysningsplikt til barnevernet og at "Tannhelsepersonell bør ha kunnskap om hvilke tegn som kan gi grunn til å tro at barn kan være utsatt vold eller overgrep".

Oppgavene i helsetjenesten anses fortsatt å være blant våre største utfordringer

Undersøkelsen Helsepolitisk barometer 2022 ble presentert torsdag 7. april. Undersøkelsen er gjennomført av Kantar blant mer enn 2 000 respondenter og kartlegger befolkningens holdninger i helsepolitiske spørsmål.

Oppgavene i helsetjenesten anses fortsatt å være blant våre største utfordringer, til tross for at samfunnet har åpnet opp, de fleste smitterestriksjoner er fjernet og krigen i Ukraina dominerer nyhetsbildet.

I januar var det rekordhøy (56 prosent) oppslutning om at oppgavene i helsetjenesten var vår største utfordring. I midten av mars rykker saken ned og deler andre plasser med økende sosiale forskjeller (43 prosent). På topp i mars ligger klimaendringer (45 prosent), men det er lite som skiller mellom toppsakene.

Pandemien setter preg

Mer enn to år med pandemi setter sitt preg på befolkningen, både når det gjelder helse og holdninger. Daglige påminnelser om en hardt presset helsetjeneste og perioder med strenge restriksjoner som har påvirket den enkeltes handlingsrom, er trolig viktige forklaringer på at oppgavene i helsetjenesten utpeker seg ved å være blant våre største utfordringer.

Bemannings situasjonen i helsevesenet bekymrer innbyggerne, og svært mange mener dette går ut over pasientsikkerheten

i mange kommuner. Tilstrekkelig helsepersonell med riktig kompetanse er hva velgerne mener regjeringen først og fremst må prioritere i årene framover.

Pandemien har også satt sitt preg på befolkningens psykiske helse. Flere studier viser at mange unge har hatt det vanskelig under pandemien med isolasjon og begrenset sosial kontakt. Aldersgruppen under 30 år utpeker seg på mange områder i denne undersøkelsen ved å være den som er mest opptatt av problemstillinger knyttet til psykisk helse. De unge er i klar overvekt blant de som mener psykisk helse er hva regjeringen først og fremst må prioritere innen helse og omsorg i årene framover.

Privat versus offentlig helsevesen

Mange er fortsatt kritiske til et privat helsevesen, men belastningen pandemien har gitt på helsetjenesten har trolig bidratt til at færre har tro på at det offentlige helsevesenet vil være i stand til å dekke samfunnets fremtidige behov for helse- og omsorgstjenester uten hjelp fra private helseaktører.

Store deler av befolkningen mener regjeringen gjør for lite for å møte utfordringene med flere eldre og økende sykdomsbyrde. Majoriteten av innbyggerne stiller seg nå positive til at vi har et privat helsetjenestetilbud i Norge, og over 20 prosent sier at de er

blitt mer positive til å benytte private helsetjenester den siste tiden. Selv de som i utgangspunktet er skeptiske til et privat helsevesen ser at private helsetjenestetilbydere avlaster det offentlige helsevesenet, køene blir mindre, folk kommer tidligere til behandling, og dermed raskere tilbake i jobb. Samtidig er det en underliggende holdning om at det offentlige helsevesenet må være bærebjelken i velferdsstaten.

Partipolitisk tilhørighet er en avgjørende forklaringsvariabel for folks holdninger i helsepolitiske spørsmål, men også alder er til dels utslagsgivende. Det er en tydelig venstre-høyre-akse, der velgere på ytre venstre fløy er opptatt av at alle skal ha de samme mulighetene, og er mer enn andre opptatt av betydningen av psykisk helse. Velgere på høyresiden stiller seg langt mer positive til et privat helsevesen, og er mer villige til å betale mer av egen lomme for enklere og raskere tilgang til helsetjenestene. Med utgangspunkt i alder går det et skille ved 45 år, der den eldre garde slutter lojalt opp om den offentlige helsetjenesten, mens de yngre og yrkesaktive er mer tilbøyelige til å benytte det private helsetjenestetilbudet når det er formålstjenlig, kanskje fordi utbredelsen av helseforsikring er større i disse delene av befolkningen.

Tidende er et nivå 1-tidsskrift, på norsk. Tidende er en del av tellekantsystemet, og publisering i Tidende gir formidlingspoeng.